

transitant l'energia: un procomú

Informe de la sessió:

 Dimarts 15 de març de 2022 - Tarragona

 Sala Green- Tarragona Impulsa

Espai Tabacalera, Carrer Vidal i Barraquer S/N

femPROCOMUNS
COOPERATIVA · COL·LABORACIÓ
DESCENTRALITZACIÓ · AUTOGESTIÓ
EQUITAT · SOSTENIBILITAT · DISTRI
BUCIÓ · INTERCANVI · MUTUALITAT
RECIPROCIAT · REPLICABILITAT
CONEXIEMENT I PROGRAMARI LLIURE

Insta
DRET AMBIENTAL · DIÀLEG · SOSTENIBILITAT

coop
Ateneu Cooperatiu **Camp**

Promou i finança:

 **economia
social**

 Generalitat de Catalunya
**Departament d'Empresa
i Treball**

 MINISTERIO
DE TRABAJO
Y ECONOMÍA SOCIAL
SEPE
SERVICIO PÚBLICO
DE EMPLEO

Informe de la Sessió Transitant. L'energia: un procomú

El procomú, com a model socioeconòmic, és una manera de donar resposta a les necessitats de les persones mitjançant l'auto-organització i fer-ho d'una forma sostenible que resolgui les necessitats del present sense posar en risc les del futur.

Pot ser un recurs, amb una comunitat que l'utilitza i en té cura, la qual es dota d'unes normes, i aquest recurs pot ser material (espais, infraestructures, eines o coses), immaterial (festes populars, continguts, coneixement...) i relacionals (una xarxa d'aliments, sindicat de llogaters, banc de temps...)

En aquesta sessió de treball oberta, feta a Tarragona el 15 de març 2022, al matí, hem vist el paper de l'energia com a procomú i en concret la figura de les Comunitats Energètiques Locals (CELs).

L'energia com a procomú i la figura de les Comunitats energètiques locals

L'energia és un element clau de tota organització social. Com es produeix, transporta, transforma i es fa servir contribueix a modelar el tipus de societat i la seva relació amb l'entorn natural. L'organització mercantilista, *oligopòlica* i guiada per la maximització del lucre privat de l'energia ha tingut conseqüències greus per la sostenibilitat ecològica i humana, alhora que ha desposseït les comunitats locals de la capacitat per decidir de manera autònoma com organitzen la seva activitat productiva i reproductiva, i de controlar i disposar dels recursos essencials per la vida. **Entendre l'energia com un procomú la situa fora de la lògica mercantil, ens fa pensar en qui la necessita i qui la fa servir com a persones amb capacitat d'auto-organitzar-se col·lectivament per atendre a les necessitats d'una manera responsable i sostenible.**

Una **comunitat energètica** és una agrupació formada per diferents agents (ciutadania, administració local i organitzacions) que cooperen i s'involucren en la producció, distribució i ús d'energia, amb l'objectiu d'assolir beneficis mediambientals, econòmics o socials. Les Comunitats Energètiques Locals (CELs) són comunitats circumscrites a un àmbit geogràfic que gestionen una o diverses instal·lacions de producció, distribució i subministrament energètic. **La Unió Europea està impulsant aquestes comunitats** tot i que, en el moment de fer aquesta sessió, encara no hi ha hagut una transposició completa de les dues directives europees al marc normatiu espanyol i, per tant, les comunitats que s'estan creant es regeixen fonamentalment per la normativa d'autoconsum. Una manera en que les comunitats es poden constituir és adoptant la forma jurídica d'associacions o bé de cooperatives. Les comunitats energètiques poden ser vistes només com un instrument per la producció fotovoltaica i el seu consum de proximitat o com una oportunitat d'articulació comunitària amb una visió més àmplia de l'energia, que tingui en compte diferents fonts de producció renovables i el seu impacte, que posi en comú mesures d'estalvi i eficiència i que vagi més enllà del consum domèstic impactant en la mobilitat, el consum dels equipaments públics i socials, la indústria i els serveis. També poden ser un tractor d'activitat econòmica cooperativista i de l'economia solidària en l'àmbit local i agents per articular relacions justes entre l'àmbit rural i l'urbà.

Participants en la sessió

A la sessió hi han participat persones de les entitats co-organitzadores femProcomuns, INSTA i CoopCamp, així com dels projectes i entitats convidades Ajuntament de Pinell de Brai, e-Plural, Som Mobilitat, EPI Energia per la Igualtat, Xarxa per la Sobirania Energètica i l'Aliança contra la Pobresa Energètica, a més hi han participat persones en representació d'entitats com la FAVT (Federació d'Associacions de Veïns de Tarragona), Diputació de Tarragona, Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans-Ecologistes de Catalunya (CEPEC-EdC), Associació de Veïns de la Minera de Reus, Som Energia del Baix Penedès, i Tarragona Impulsa.

La sessió ha estat presentada des de femProcomuns per la Mònica Garriga i facilitada per David Gómez, David Jacovkis i Raquel Prado.

Presentacions

INSTA

Joan Pons

INSTA és una cooperativa amb deu anys d'experiència en dret ambiental, constituïda com a cooperativa des de fa dos anys.

En parlar d'energia i procomú, prenem en consideració les Comunitats Energètiques Locals (CELs) perquè ens permeten afrontar la governança del projecte, la implicació ciutadana, la intercooperació (no tot el projecte està en mans d'un sol operador). Són garantia de drets (es poden definir preus justos, assegurar que no queda ningú sense subministrament, treballar contra la pobresa energètica) aconseguir consums més eficients, no des d'una lògica de mercat, sinó de sostenibilitat (a nivell ambiental, econòmic i social).

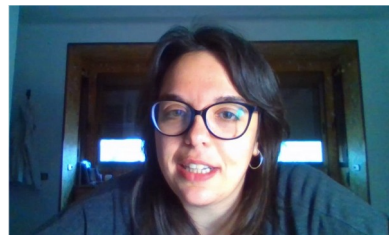
Hi ha **2 directives europees rellevants**. La 2018/2001 que defineix les Comunitats d'Energies Renovables i la 2019/944 que defineix les comunitats ciutadanes d'energia, i estableix que l'objectiu sigui un benefici ambiental i no econòmic.

La transposició d'aquestes Directives, en especial la del 2019 (que s'havia d'haver realitzat abans de finals de 2021) no ha estat realitzada encara, però ja s'estan convocant ajudes europees per a comunitats energètiques, tot i que no hi ha un decret que diguin com s'han de constituir. Això podria ser un factor negatiu d'incertesa, però també positiu perquè ens dona marge de maniobra podem debatre i decidir com volem que siguin les Comunitats energètiques que creem. Quan finalment es dicti el decret, difícilment "destrossarà" la feina feta, s'entén que l'empararà.

Solbrai, comunitat energètica

Eva Amposta, Alcaldessa de Pinell del Brai

Al municipi de Pinell del Brai, de poc més de 1.000 habitants, situat a la comarca de la Terra Alta, s'està acabant de crear una comunitat energètica amb forma de cooperativa de consum i

producció. Els promotors són l'ajuntament, inicialment tenien una idea abstracta de fer la comunitat amb el propòsit de crear una empresa elèctrica pública, però aquesta idea va evolucionar, de començar imaginant posar plaques als terrats municipals i distribuir l'electricitat cap a les veïnes, s'ha acabat convertint en un projecte de la ciutadania i per la ciutadania, i l'ajuntament no és decisiu per la seva existència.

És un procés que força l'ajuntament a sortir de la visió municipalista i a tenir una visió compartida. Aquesta idea «juntos produïm llum i ens la repartim de manera equitativa» es converteix en un primer repte legal. Estudien les figures existents, alguns ajuntaments per exemple estaven fent ordenances fiscals per distribuir la llum. Des de Pinell del Brai van explorar la possibilitat de fer una cooperativa de consumidors, i aquesta proposta els va apropar a crear la comunitat energètica.

El projecte l'impulsa l'ajuntament – que s'encarrega de la tasca més administrativa, com fer la sessió de les taulades, i com la cooperativa pot encaixar en el municipi. Ho fa acompanyat del [Gepec \(Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans\)](#) – que s'encarrega de la part de comunicació, educació i difusió- i de la cooperativa [Azimut360](#), que s'encarrega de la redacció dels estatuts i el funcionament de la cooperativa.

Es planteja primer una proposta a petita escala, amb la teulada del pavelló poliesportiu, la que està més ben orientada i té més capacitat de produir. Amb mitja teulada es genera una potencia de 47,5 kw. Com a consumidors, hi ha els petits consumidors domèstics, i alguns de més grans la petita empresa i el comerç local. Per això ofereixen packs de 0,5 kW, 1 kW, 2 kW i 10 kW.

Els estatuts, que estan en el registre de cooperatives, defineixen com són les participacions dels socis, com s'administra, com es governa, per exemple s'acorda que la presidència mai la pot ocupar l'ajuntament, i llavors es fa el càlcul de costos, d'amortitzacions..

És la primera cooperativa de consumidors i productors (els productors podran aportar teulades) i s'ha calculat que amb un kW a un preu de 150€, en poc més de 3 anys la inversió quedarà totalment amortitzada. Cal aconseguir que tot el que es produeixi es consumeixi, que no es generin excedents. I segons els estatuts, una part dels kilowatts generats es destinaran a projectes de caràcter social, a l'escola o bonificacions per famílies en risc de vulnerabilitat.

Projecte ePlural

Jaume Castellà – EPI energia per la igualtat

ePlural, és una cooperativa de segon grau composta per cinc cooperatives. Tres són enginyeries: EPI (eficiència energètica), Suno (Empordà, fotovoltàica i biomassa, ...), Arkenova (eines tecnològiques, sistemes de monitoratge a multinacionals, proveïdors Agència de l'Energia de Barcelona). També hi participa Som Mobilitat, la cooperativa de sòcies i usuàries de mobilitat sostenible, que tenen una visió molt més àmplia de la gestió de socis, a més de Tàndem Social, com a consultoria estratègica.

Juntament amb la Diputació de Barcelona, la de Tarragona i uns quants ajuntaments estan desenvolupant una quinzena de comunitats

energètiques. Hi ha diferents models, es treballa en polígons industrials, en altres casos els ajuntaments cedeixen teulades als ciutadans, també es treballa amb entitats de l'ESS i del 3er sector.

Han rebut una subvenció Singulars de la Generalitat de Catalunya ePlural juntament amb SomEnergia i la cooperativa Copdevs per modalitzar diferents tipus de comunitats energètiques, amb la col·laboració d'Insta en l'assessorament jurídic. La quantia del projecte és d'1M€, dels quals la Generalitat ha finançat el 65%.

L'objectiu és que les comunitats energètiques siguin sostenibles en el temps. No només fan autoproducció fotovoltaica, sinó també treballen l'eficiència energètica en els socis, mobilitat.

a) Son comunitats energètiques des de l'ESS. Volen reduir el consum de CO2 (transició energètica).

b) Governança compartida i democràtica. Gestionades des de les pròpies usuàries, siguin empreses, ajuntaments o ciutadania.

c) Garantir que tothom tingui accés a l'energia. Que tothom pugui formar part d'aquestes comunitats, i no només això, sinó que a través d'aquesta pertinença puguin fer part de tota la comunitat.

Hi ha altres models que no són Comunitats Energètiques, sinó autoconsum comunitari, per exemple ajuntaments que via taxa permeten participar autoconsum. Son complementaris però no és on e-Plural posa el focus.

Els tipus de models són:

- urbans : ajuntaments cedeixen i cogestionen amb el veïns i acaben formant part també del projecte (ho estan treballant a Figueres, Mediona, Pinell del Brai, Mataró..)
- privats : Barcelona, la Borda Lleida, etc.
- micropobles : l'han diferenciat perquè els sembla que es més fàcil d'extrapolar a un procomú. Balanyà sostenible es un bon exemple, en què molts serveis ja han estat comunaltitzats, i quan van arribar ja estava formada la comunitat.
- parcs solars: terrenys on es fan instal·lacions fotovoltaïques mitjanes o grans

Ricard Jornet - SomMobilitat

La cooperativa SomMobilitat, de lloguer de cotxes elèctrics, s'entén com a comunitat energètica per la mobilitat. És una cooperativa de consum, amb uns 2.600 socis. L'objectiu de Som Mobilitat és que la gent es mogui caminant, en bicicleta, amb transport públic, i si no pot ser, que utilitzin el vehicle compartit elèctric. Es vol reduir el nombre de cotxes, passar de 20 famílies amb 100 cotxes a 100 famílies amb 20 cotxes.

La tarifa es paga per cotxe, per hora o per dia, amb una aplicació per reservar i activar el cotxe. Hi ha aparcaments de barri on agafes el cotxe i el deixes al mateix lloc.

Es treballa amb ajuntaments: exemple Vic, ajuntament té parc cotxes que quan no fa servir posa a disposició dels ciutadans. L'exemple de Castellbisbal, l'ajuntament disposa de 2 cotxes, un és per l'ús dels tècnics durant setmana i el cap de setmana està obert, l'altre està obert tota la setmana. L'Ajuntament resol la seva mobilitat i també la de la ciutadania. Una tendència que sembla que va a l'alça.

Els tipus de serveis també creixen:

- vehicles elèctrics compartits: hores, dies
- lloguer de llarga durada
- vehicles compartits amb slots d'horaris reservats (per exemple amb mercats on cada paradista té un horari)
- carsharing privat per una empresa

Som Mobilitat es va unir a e-Plural per contribuir a que la visió de Comunitat Energètica no fos només d'autoproducció i autoconsum fotovoltaic compartit, també s'hi vol incorporar els vehicles elèctrics.

El consum domèstic és un 30% del consum energètic. En canvi el consum pel transport en cotxe és molt gran, 250km d'un cotxe son 40v, i una família pot gastar 150v/mensuals d'energia, per tant, amb tres bateries ja farien.

SomMobilitat ofereix a les Comunitats Energètiques que contractin un servei de mobilitat compartida, comprin o lloguin el vehicle i proposa que la cooperativa SomEnergia hi posi la tecnologia. Volen també contribuir amb la seva dimensió enxarxada a nivell europeu i català. Som Mobilitat està en una xarxa europea de carsharing (ResCoop Mobility + The Mobility Factory) amb els quals desenvolupem conjuntament les eines tecnològiques.

CoopCamp i l'acompanyament a comunitats energètiques

Maria Mestre (CoopCamp) i Joan Pons (INSTA)

Els Ateneus, son resultat d'una política pública de la Generalitat, en aquest cas en el Camp de Tarragona, per oferir uns serveis d'acompanyament, intercooperació, diagnòstic... L'Ateneu CoopCamp és una xarxa d'entitats, amb unes 20 entitats promotores. Hi ha dues entitats que proveeixen estructura tècnica. L'Assessoria jurídica Col·lectiu Ronda i la gestoria Milmans fan tasques de dinamització i secretaria tècnica, altres entitats es dediquen a la comunicació i a altres tasques.

L'Ateneu compta amb quatre cercles, que amplifiquen els serveis en uns territoris (Tarragona i Reus) i també en àmbits sectorials (agroecològic i ruralitats i vulnerabilitats, que donen resposta a la necessitats dels joves per inserir-se laboralment.) amb cooperatives agrícoles o per exemple, Insta. Altres línies estratègiques de treball de l'Ateneu són les cures, la creació d'ecosistemes, el desenvolupament d'accions a través de la transició eco-social, i per tant també a la transició energètica.

Arriben demandes del territori per poder constituir-se en comunitats energètiques, i segons l'Ateneu, la fórmula jurídica més adequada és la cooperativa de consum. Un dels casos és una comunitat a Picamoixons (encara en fase incipient), que és un projecte públic-cooperatiu (amb una entitat descentralitzada, una cooperativa, i una associació de veïns). Han treballat amb una cooperativa d'assessorament per fer el dimensionament de la comunitat i amb INSTA per la part jurídica.

Des de INSTA, com a entitat que fa part de CoopCamp per aquest tres anys, una de les accions que s'estan fent és acompanyar aquests inicis de projectes sobre les noves comunitats energètiques que puguin sorgir al Camp de Tarragona. Veure si s'implica l'Ajuntament, les veïnes, les empreses, etc. Si s'han plantejat com finançar, com es poden articular aquestes comunitats, si cal constituir una forma jurídica específica, o si ha de ser l'Ajuntament qui ho lideri.

Xarxa per la sobirania energètica

Andrea Vides

La Xarxa per la Sobirania Energètica és un col·lectiu de persones, entitats... que volen aportar contingut polític al model de sobirania energètica. Per definir la "sobirania energètica" s'inspiren en la vida campesina del sudglobal amb mirada de gènere. Volen que el concepte formi part d'una transformació social, a nivell de gènere, d'incidència.

Han fet diverses publicacions com "Tenim energia" (2017), "informe de CELS (Comunitats Energètiques Locals" (2021) per explorar què és la sobirania energètica. Ara la distribució de l'energia és centralitzada, i ambientalment i socialment injusta. Però la sobirania energètica cap a la qual volen avançar, implica uns criteris:

- 1) Democràcia, espais de decisió, mecanismes de control democràtic, estructures inclusives, dimensió social i mediambiental en les decisions energètiques (que persones vulnerables no quedin fora de les decisions)
- 2) Justícia social. Volen l'accés universal als serveis bàsics, que el model estigui garantit per a tothom, que l'energia no es basi en principis lucratius, i que la participació de persones vulnerables estigui garantida.
- 3) Justícia ambiental i model decreixentista, fonts d'energia renovables (no sobredimensionada, minimització d'impactes, propietat comunitària o públic-comunitària). Cultura energètica i eficiència energètica.
- 4) Eco-feminisme: prioritització de l'energia per a tasques de cures per exemple. Model participatiu amb representació de gènere. Potenciar la creació de comunitat.
- 5) Model distribuït: descentralització de les energies renovables, localització de l'activitat generadora d'energia. Coordinació entre comunitats enxarxades i solidàries. Que realment en una CEL hi hagi una comunitat de persones.

Aliança contra la pobresa energètica

Stephanie Asensio

L'Aliança Contra la Pobresa Energètica és un moviment social que sorgeix el 2014 a Barcelona amb entitats com la PAH, Aigua es vida o Xarxa contra la pobresa energètica, per la garantia d'accés als subministres bàsics: aigua, llum, gas.

Sorgeix de la inacció de les autoritats front als abusos de les empreses proveïdores. Té els

següents objectius:

- Garantir accés universal, reconeixent desigualtats estructurals.
- Pressió a autoritats perquè agafin el rol de garants d'accés universal i que agafin mesures garantistes, basades en un canvi de model.
- Pressió a les empreses, principals beneficiades, perquè siguin responsables; el problema eren els talls d'energia, ara és l'acumulació de deute en la factura.

Treballen en nodes territorials, a Barcelona, Tarragona i ara també Madrid. Funcionen en dos espais, assessorament col·lectiu i espais interns d'intercooperació. Es reuneixen, depenent del territori, una vegada al mes o cada quinze dies, hi participen tant persones afectades com voluntaris, però les figures es dilueixen i es comparteixen aprenentatges, coneixements, processos, per saber com funciona l'energia. Som una plataforma d'empoderament. Es fan diferents tipus d'acció: ocupació d'empreses, campanyes de comunicació, diàleg amb empreses i ajuntaments (pe: s'ha aconseguit signar amb Endesa per assumir deute acumulat 2015-20; a Tarragona s'ha elaborat un protocol perquè famílies amb situació vulnerabilitat tinguin accés a subministre, com l'aigua, a través de comptadors públics.

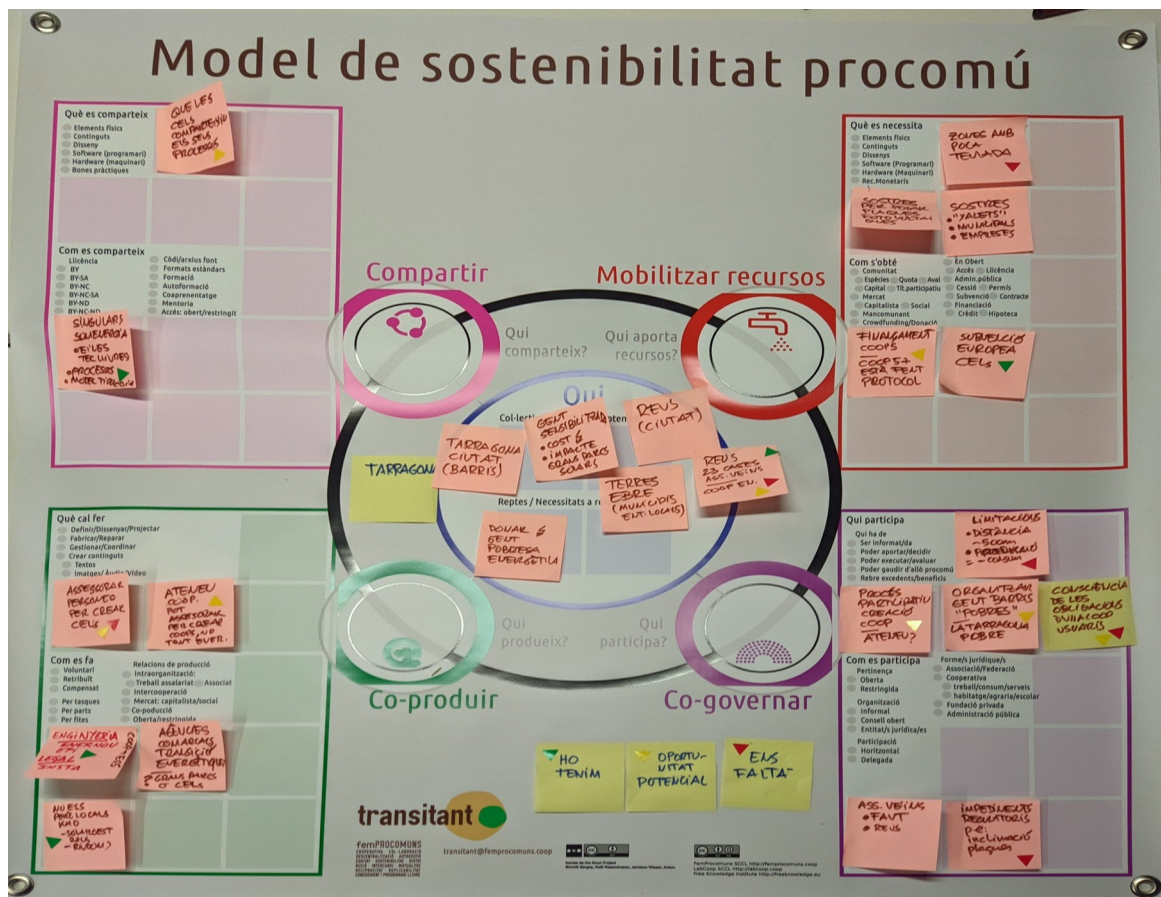
Hi ha un principi de precaució, pel qual les empreses no haurien de tallar el subministrament de l'electricitat sense comprovar la situació de vulnerabilitat. Es fa recerca, coneixement del territori, estudis sobre pobresa energètica a Catalunya, i dins aquest procés de generació de coneixement tenen en el seu web els "documents útils" (models de sol·licitud respecte a subministres, empadronament...). <https://pobresaenergetica.es/es/documentos-utiles/>

En 3 grups, treballem tres nivells:

- Prendem en consideració cada un dels pilars, amb *postits* expliquem el recurs, amb gomets indiquem si tenim el recurs, si és una oportunitat potencial o si ens falta.

Què hi ha i què falta a Tarragona ciutat i als diferents barris, a la ciutat de Reus i als municipis i entitats locals de les Terres de l'Ebre.

Espai per conscienciar, tenir en compte l'edat a nivell participació i inversió?

Compartir coneixement: És important que les comunitats comparteixin la seva experiència i documentin bé els processos. Que les entitats que ...

Comunitat. La comunitat amb què ens fixem són les CELs existents i potencials, i el principal repte a resoldre és l'enxarxament entre elles a nivell de Catalunya

Compartir. Hi ha nombroses vies per compartir el coneixement. Es proposa crear i compartir guies sobre com crear una CELs, o un mapa on proposar comunitats a nivell de tot Catalunya. Podria servir per compartir ubicacions o sostres on fer instal·lacions. Ja existeix, per exemple el mapa de <https://www.somcomunitatenergetica.cat/> per simular la creació de comunitats energètiques, conèixer l'estalvi energètic i econòmic que suposaran, així com saber quins agents facilitadors (administracions i empreses) operen a l'entorn, però sembla que no és útil per compartir coneixement generat per les ciutadanes.

Seria útil compartir, en programari lliure, una eina d'ERP (per la gestió de projectes) i una oficina virtual (per exemple utilitzant Odoo tal com proposa el projecte Singulars que s'està elaborant des de e-Plural amb SomEnergia). També es podria veure com compartir maquinària o per exemple punts de càrrega.

Es proposa treballar un espai de repositori pel recull de casos d'èxit.

Aquest traspàs de coneixement es podria fer a través de mentoria o consultoria, per exemple a través d'una CELs ja engegada que en mentoritza una altra.

Governança. Caldria definir les possibles formes de participació i contribució, fer un grup (un cluster) de CELs, i entre elles es podrien organitzar, potser a través d'una «federació».

Treballar diferents rols i nivells de participació perquè les persones puguin decidir fins quin punt poden i volen implicar-se en cada moment, sense quedar-te fora en els moments en què pots fer una implicació menor.

S'ha de crear aliances, enfortir-les i per aconseguir-lo cal tenir espais de treball conjunt.

Mobilitzar recursos. Els recursos necessaris per fer funcionar les CELs, són recursos de finançament, que es poden mobilitzar a través de diferents vies: Coop57, Fiare, fons públics, finançament col·lectiu, oportunitat de crear un fons de garantia (treballant-se amb Coop57 i Fiare), bons participatius.

I també calen recursos tècnics, a part de les ubicacions, instal·lacions, sostres, etc, es podrien estudiar la posada en marxa de projectes fotovoltaics i d'energia tèrmica, a part de donar solucions per a serveis derivats, per exemple punts de recàrrega per a vehicles.

Coproducció. Les tasques necessàries per aconseguir l'existència de CELs a tot catalunya, passen per la seva promoció en pobles i ciutats, donar a conèixer el potencial i la força transformadora de la proposta.

Fer jornades de treball en barris i ciutats per buscar els recursos i donar a conèixer les CELs potencials i existents.

Desenvolupar canals i estratègies de comunicació inclusiva, transformadora per arribar a més gent i transmetre l'oportunitat de creació d'ocupació.

Sobirania energètica + procomú

Com podem reestructurar els continguts del document de la Xarxa per la Sobirania Energètica [Maquetacion-CELS-Xse.pdf](#) sobre Comunitats Energètiques Locals, com a ciutadania organitzada per la sobirania energètica. El document, elaborat entre diferents col·lectius, posa el focus en el desenvolupament i la cura de la comunitat i el treball per una "energia" en minúscula respectuosa amb l'entorn natural, social i cultural més proper a la comunitat que l'impulsa i amb el benestar de tota la vida del planeta. En l'exercici realitzat, vam extreure les següents idees.

Comunitat: Per crear una comunitat energètica és important recórrer a les comunitats ja existents, comunitats de veïns, associacions de familiars d'alumnes (AFA's), etc.

Cal que hi hagi un grup motor clarament definit, que pot estar compost per persones físiques, per institucions, per empreses i/o cooperatives.

Compartir. S'ha de definir quina informació i formació et cal per crear una CELs i quina formació contínua necessitaria una persona per participar activament en una comunitat.

Ja hi ha materials educatius que caldria incloure al currículum educatiu, n'hi ha sobre medi ambient i energia però seria interessant poder-hi incidir, fer lobby.

Aquests coneixements sovint es comparteixen sense llicència o amb una llicència NC (No Comercial) que en limiten l'ús. A vegades, inclús en l'ESS es fa servir una llicència NC perquè altres no s'enriqueixin, però acaba sent limitador perquè ens frenem a utilitzar els continguts per inseguretats de si fem ús comercial. En el cas d'una llicència CC-BY-SA no hi ha ambigüitat sobre els possibles usos perquè permet qualsevol ús (també comercial) però obliga a que si fas millores

i distribueixes hakis de fer servir la mateixa llicència (reciprocitat, manté lliure, ningú pot enriquir-se amb el seu ús, al menys no d'una manera desmesurada).

Podem identificar els documents útils compartits pel sector, tant des de les organitzacions mediambientalistes com des de les administracions públiques, per exemple els documents mencionats compartits des de l'Aliança contra la Pobresa Energètica <https://pobresaenergetica.es/es/documentos-utiles/>

Cogovernança. En l'àmbit de la co-governança, és important la figura de la cooperativa per assegurar una representativitat democràtica, una persona, un vot. Però això no seria suficient, caldria evitar posicions de poder, en els projectes públic-comunitaris sovint es dona una distribució desigual del poder i invisibilitzada. És interessant l'exemple posta des del Pinell del Brai, on l'ajuntament no pot ostentar mai la presidència de la cooperativa. El grup de facilitació hauria de treballar per assegurar una governança horitzontal i participada.

Mobilització de recursos. Un recurs que sorgeix com a important a mobilitzar és un espai físic, un en cada Comunitat Energètica o compartit per comunitats, on es pugui facilitar l'ajuda mútua, per exemple formacions per aprendre a llegir i entendre les factures. No cal crear un espai nou, sinó aprofitar els espais de les comunitats properes, ja existents, o els espais públics disponibles. Poden caldre recursos també per la producció o re-elaboració de materials educatius, i per gestionar les necessitats de cures per assegurar relacions d'igualtat dins la comunitat.

Coproducció. La nova figura de les CELs genera una casuística nova, però hi ha certa inseguretat perquè encara no s'ha fet la transposició que les regula. Per això caldria crear grups de suport mutu entre comunitats. Que no hi hagi desinformació.

El grup motor ha de tenir tasques descrites de manera transparent que es pugui seguir el que s'ha fet i el que queda encara per fer.

Reflexions finals

Les CELs s'obren com una oportunitat per a canviar el funcionament tradicional del model energètic, permetent l'empoderament ciutadà. Hi ha un fort interès i voluntat d'implicació en la construcció de comunitats energètiques a Catalunya, probablement perquè ens sentim com a comunitat d'afectats, per l'emergència climàtica, l'emergència energètica i els macroprojectes amb fort impacte socioambiental, i volem ser part de la solució. Si aquestes comunitats es constitueixen com a cooperatives o associacions i tenint en compte criteris de sobirania energètica, podem construir una governança democràtica i ser una palanca transformadora del model actual.

Es veu a venir que aquest empoderament no es donarà només en l'àmbit de la generació energètica, sinó que pot incidir en tot el sistema. Això ens fa pensar que hem d'aprofitar les CELs per fer canvis estructurals.

La sessió ha evidenciat la necessitat d'hibridació entre els diferents actors. Quan parlem d'enxarxar les CELs ens referim a hibridar-les en els altres moviments transformadors com per exemple els Grups locals de Som Energia o altres projectes cooperatius, associacions veïnals, lluites ecologistes, etc. És difícil analitzar les CELs desvinculades del seu entorn, perquè la realitat és que les que s'estan creant tenen, sempre, un substrat previ sense el qual no podrien existir.

Comunitat – Les persones que produeixen, tenen cura, i utilitzen un determinat element procomú que comparteixen

Reptes:

- Tenir cura del parts del territori amb menys recursos
- Garantir els drets de totes les persones i que ningú no quedi exclòs de l'accés a l'energia
- Que l'ús de l'energia estigui prioritzada per les tasques de cures
- Que una part de la gent jove estigui poc conscienciada sobre el paper que pot tenir el cooperativisme com a eina per l'organització col·lectiva
- Enxarxament entre les CELs ja existents i les potencials
- Que les CELs s'auto-reconeguin com a part d'un ecosistema més ampli integrat per moviments ecologistes, veïnals, associacions de familiars d'alumnes, etc

Oportunitats:

- Que no hi hagi un decret de CE fa que tinguem marge per generar les millors fórmules per constituir les CELs de manera co-creada i col·lectiva
- Podem fer-ho tenint cura, per exemple, dels barris amb poca superfície de sostre on posar plaques i amb baixa capacitat d'inversió econòmica i buscar superfície alternativa en edificis municipals o privats.
- Llei 24/2015 i el seu principi de precaució que evita els talls de llum sense avaluar situació de vulnerabilitat de les persones deutores
- La gent jove molt conscienciada sobre l'impacte del consum energètic en el Canvi Climàtic
- Possibilitat d'implicar una gran part de la població, a través d'entitats, organitzacions, xarxes, associacions de veïns,...
- Sensibilització des de persones físiques, institucions, empreses i/o cooperatives sobre la necessitat d'autogeneració d'energia.

Compartir coneixement, les habilitats i fins i tot la metodologia de producció immaterial o material perquè el projecte procomú es pugui anar reproduint de forma sostenible i també perquè pugui ser replicat o adaptat

Reptes:

- Facilitar formació contínua necessària perquè les persones puguin participar activament en una comunitat.
- Poc costum de documentar experiències i processos i compartir-los en obert.
- Preparar, publicar i distribuir guies sobre com crear una CELs
- Reelaborar materials ja existents i aconseguir incloure'ls en el currículum educatiu
- Mancomunar eines lliures d'ERP (Odoo, Dolibarr) per la gestió de projectes (tal com proposa e-Plural)
- Compartir maquinaria, punts de càrrega
- Treballar un espai de repositori pel recull de casos d'èxit
- Donar a conèixer el valor de l'ús de llicències lliures, sense ambigüitats jurídiques.

Oportunitats:

- Recull de documents de la Xarxa contra la pobresa energètica per facilitar el fer tràmits a persones amb

vulnerabilitat i risc de tall de subministres. <https://pobresaenergetica.es/documents-utills/>

- El projecte [e-Plural](#), que ha rebut la subvenció Singulars del Departament de Treball de la Generalitat, i acabarà el proper octubre donant com a resultat recursos i continguts compartits, entre altres: solucions de programari lliure, documentació de processos i models de tipologies de comunitats energètiques.
- Models de bones pràctiques que podem tenir com a referents:
 - Les comunitats petites que ja han col·lectivitzat el consum i els serveis en molts àmbits
 - Nova Energia Osona. Iniciativa Consell Comarcal i CEL a nivell de municipis i poblacions que es coordinen. <https://novaenergiaosona.cat/>
 - NEO/Osona. Oferir: model d'estatuts, com obtenir subvenció europea, model càlcul viabilitat, pre-acords cessió ús teulades ajuntaments i model adaptable de contracte de cessió
 - Xarxa contra la pobresa energètica. Assessorament col·lectiu reuneix persones afectades i persones voluntàries, totes com a activistes horitzontalment.
- Eines existents:
 - Mapa de <https://www.somcomunitatenergetica.cat/> per simular la creació de comunitats energètiques, conèixer l'estalvi energètic i econòmic que suposaran, així com saber quins agents facilitadors (administracions i empreses) operen a l'entorn
- Realitzar mentories, acompanyaments o formacions entre CELs

Co-Governança eines societàries i els mecanismes disponibles per possibilitar la participació de la comunitat impulsora, executora i/o destinatària del projecte en la presa de decisions de manera horitzontal, democràtica i distribuïda

Reptes

- Assegurar-nos que les CELs siguin democràtiques, veritables espais de decisió, amb mecanismes de control democràtic, inclusives, visibilitzant les seves dimensions social i ambiental.
- Assegurar-nos que les persones implicades són conscients del que implica ser membre d'una cooperativa
- Treballar perquè les decisions no es concentrin en persones de gènere masculí
- Que les persones vulnerabilitzades no quedin excloses de les decisions, que no siguin receptores passives de polítiques assistencialistes.

Oportunitats

- Crear aliances i enfortir-les a través d'espais de treball conjunt
- Arribar a crear una agrupació o organització de CELs, potser a través d'una federació (amb diferents nivells d'implicació, de participació i rols)
- Utilitzar la Directiva europea 2018/2001 sobre Comunitats energètiques locals i la 2019/944 que defineix les comunitats ciutadanes d'energia

Mobilització de recursos necessaris per l'existència del projecte, materials o immaterials, que no són força de treball

Reptes

- Buscar i concretar l'ús de recursos tècnics: ubicacions, instal·lacions, sostres, etc,
- Estudiar la posada en marxa de projectes fotovoltaics i d'energia tèrmica.
- Donar solucions per a serveis derivats, per exemple punts de recàrrega per a vehicles.
- Accedir a fons públics, buscar finançament col·lectiu, no només per l'execució tècnica del projecte sinó també per la producció o re-elaboració de materials educatius, i per gestionar les necessitats de cures per assegurar relacions d'igualtat dins la comunitat.
- Trobar espais físics on es pugui facilitar l'ajuda mútua, fer formacions per exemple per aprendre a llegir i entendre les factures

Oportunitats

- Protocol que Coop57 està redactant per definir els tipus de projectes de CELs que acceptaran
- Subvencions europees destinades a les CELs
- Crear un fons de garantia (treballant conjuntament amb Coop57 i Fiare)

Co-Producció la força de treball, les relacions de producció que s'estableixen, de com s'organitza la producció en sí mateixa i de les motivacions de les persones que hi participen

Reptes:

- Que l'accés a l'energia no estigui basada en principis lucratiu.
- Cal assessorament directe a les persones que tenen interès en impulsar les CELs.
- Caldrà implicar també les agències comarcals, de transició energètiques, i forçar el debat entre la creació de grans parcs o petites CELs.
- Integrar grups de facilitació que facin les tasques necessàries per assegurar una co-governança horitzontal i participada.

Oportunitats:

- Aconseguir que les CELs vagin més enllà de l'autoconsum per a l'ús domèstic i incorporin altres àmbits d'alt impacte de consum energètic com, per exemple, la mobilitat.
- Estar organitzades per fer front a possibles impediments regulatoris (per exemple, ordenances que exigeixin determinades inclinacions de les plaques)
- Per la part d'instal·lació es pot comptar amb empreses i autònoms locals que tot i no estar en l'àmbit de l'ESS són economia local.
- Fer promoció en pobles i ciutats per donar a conèixer el potencial i la força transformadora de la proposta.
- Fer jornades de treball en barris i ciutats per buscar els recursos i donar a conèixer les CELs potencials i existents.
- Desenvolupar grups de suport mutu i canals i estratègies de comunicació inclusiva, transformadora per arribar a més gent i transmetre l'oportunitat de creació d'ocupació

Creative Commons Reconeixement Compartir Igual 3.0.es

femProcomuns SCCL, INSTA SCCL 2022 | transitant@femprocomuns.coop